jemini juh. l.; sama s-i karskus- ja kodukasvat.-osak. juh. l. kuni 1926; Kasaritsa Kaagjärve masinatarvit.-üh-gu asut. ja juh. l.; K. v.-volik. l. — Alal. asuk.: Jaani algk. Kasaritsa v.

TÕNISSON, Aleksander, riigikaitsetegelane. Sünd. 17. IV 1875 Härjanurme v. Tartum.; vanemad — talupidajad Jaan T. ja Triinu (Seljamäe-Sei); abielus Selma Hinno'ga 1919. a-st. — Õppis E. Aleksandri l.-k. Põltsam., Vilno sõjak. 1897—99, mil selle lõpetas. — Astus vabatahtl. Vene sõjaväkke, kus teenis 1896—1917; võttis osa Vene-Jaapani sõjast 1905—06 ja maailmasõjast algusest lõpuni pataljoni ülemana, rüg.-ülema abina ja rüg-i ülemana; ülendati polkovnikuks 1916; formeeris 1. Eesti jalaväerüg. Rakveres 1917, millega pandi alus Eesti rahvuslikele vägedele; võttis sellega osa sõjategevusest Riia rindel, Muhumaa kaitsmisest Saksa dessandi vastu ja teostas Haapsalu piirkonnas rannakaitset; määrati selles piirkonnas asuvate vägede üldjuh-ks okt. 1917, Eesti diviisi brigaadi ülemaks dets. 1917; vangistati enamlaste poolt kui enamluse avalik vastane ja saadeti Petrogradi Krestõi vanglasse, kust vabanes Brest-Litovski rahulepingu põhjal kevadel 1918, olles vahepeal mõistetud surma; ülendati kindralmajoriks 1918; viibis Saksa okup. ajal maapaos Soomes; I diviisi ja Viru rinde ülem Vabadussõja ajal 1918—20; I diviisi ülem 1920—21 ja 1928. a-st, vahepeal sõjaminister J. Tõnisson'i kabinetis 1920 ja III diviisi ülem 1921—28; saanud Vene, E. V. ja teiste riikide aumärke, m. s. I liigi I järgu Vabadusristi ja kõrgema järgu Kotkaristi, rahalist autasu ja tasuta maa. — Sõjanõuk. l.; Vabariigi ohvitseride keskkogu juh. kauaaegne esim. j. m.; paljude org-ide aul. — Avaldanud kirjutisi ajakirjanduses. — Alal. asuk.: Narva.

TÕNISSON, Georg (varjun. Gori), ajakirjanik-karikaturist. Sünd. 20. II 1894 Pärnus; vanemad — kojamees Jüri T. ja Anna (Blumenfeldt); abielus Lydia Viiporn'iga 1920. a-st. — Õppis Pärnu gümn.; lõpetas P. l.-k. 1911; õppis joonistamist kunstnik R. Lepik'u juures kuni 1913, sõjavangina Danzigis 1915—18. — Töötas „Meie Tall. Ajalehe" ja „Kilgi" toimetuses 1913—15; maailmasõjas 1915; töötas „Meie Matsi" toimetuses 1919—20; „Vaba Maa" toim. l. 1920. a-st. — Avaldanud karikatuuride ja vestete kogu *Knock-out* (1928), illustreerinud ja kirjutanud lasteraamatuid; kaastööd teinud karikatuuride ja ajaviitekirjutiste näol ajalehile ja -kirjule „Pvl.", „Kaja", „Sots.-demokr.", „Esmaspäev", „Ühistegel. Uudised", „Sädemed", „Sarjaja", „Kilk", „Sipelgas", „Nalja Mart", „Tuulispea", „E. Kodu", „Kodu", „Vikerkaar", „Laste Rõõm", „Ronk" j. t., peale selle vene, saksa ja soome ajakirjadele. — Alal. asuk.: Tall.

TÕNISSON, Hendrik, tööstur. Sünd. 3. XII 1881 Viljandim.; abielus Elsa Henkel'iga 1908. a-st. — Õppis Sürgavere v.-k. 1892/93, Tartu Kohler'i algk. 1894—95, H. Treffner'i keskk. 1895—96, raamatuköitmist K. Unger'i juures Tartus 1896—99. — Töötas raamatuköitjana Peterburis 1899—1902, Helsingis 1903 ja Saksamaal (peamiselt Berliinis) 1904—08; köitekoja omanik ühes pr. Johanna Mälk'iga Tartus 1908. a-st; omandas H. Tatarker'i peeglivabriku ühes R. Holst'iga seals. 1918; A./S. H. Tõnisson & Ko. juh. l. 1922. a-st. — Spordis-i „Tervis" (ühines hiljemini spordis-iga „Taara") juh. l. 1912. a-st; Tartu Kauband. ja Tööstuse Vastast. Krediit-Üh-se juh. l. 1913—20; Tartu maleva büroo juh. l. 1917—18; Tartu kaitseliidu keskbüroo esim. ja E. sõjajõudude organiseerijaid 1918/19; Tartu „Ühistöö" juh. l. 1918—20; Vabadusristi Vendade Malevkonna juh. l. kuni 1929; osaüh-se „Kohvik Linda" asutajaid ja juh. l. Tartus 1922. a-st; Tartu Vabadussõjas langenute mälestussamba komitee juh. l. 1920. a-st; tegev Tartu Vabatahtl. tuletõrjes 1909. a-st. — Alal. asuk.: Tartu.

TÕNISSON, Jaan, riigimees. Sünd. 22. XII 1868 Mursi t. Viljandi v. Viljandim.; vanemad — talupidajad Jaan T. ja Mari (Veimann); abielus Hilda Lõhmus'ega 1910. a-st. — Õppis Tusti külak. 1878—81, Viljandi klk.-k., V. algk., V. kreisk. kuni 1886; õppis ise mõnd aega; lõpetas Tall. kroonugümn. 1888; õppis Tartu ülik. õigusteadusk. 1889—92, mil selle lõpetas cand. jur. astmega; tutvus ühistegel. liikumise ning korraldusega Austrias ja Saksas 1901. — Ajalehe „Post." toimetuse l. Tartus 1893; IV E. üldlaulupeo peasekr. Tartus 1894; Orelli